

**ÇOCUĞUN DİN EĞİTİMİNDE
ANNE-BABANIN ETKİSİ**
(Diyarbakır Örneği)

Fatih ÖZKAN

Eskiyeni Yayınları: 71

ÇOCUĞUN DİN EĞİTİMİNDE
ANNE-BABANIN ETKİSİ
(Diyarbakır Örneği)

Fatih ÖZKAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Cd. Uğurlu İş Merkezi No: 97/24
Tel: 0 312. 341 00 02 İskitler/ANKARA
(Sertifika no: 14721)

1. Baskı: Aralık 2019

ISBN: 978-605-5978-80-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ÇOCUĞUN DİN EĞİTİMİNDE
ANNE-BABANIN ETKİSİ
(Diyarbakır Örneği)

Fatih ÖZKAN

Ankara 2019

Fatih ÖZKAN

1983 yılında Sakarya’da doğan ÖZKAN, ilk ve orta öğrenimini, doğduğu köydeki Erdoğan İlköğretim Okulu’nda, lise öğrenimini, Akyazı İmam-Hatip Lisesi’nde bitirdi. Lisans öğrenimini ise, 2005’te, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde tamamladı. 2007’de Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı imam-hatip olarak atandı. 2008’de Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı’nda yüksek lisans öğrenimine başladı. 2009’da Dicle Üniversitesi’ne Araştırma Görevlisi olarak atandı. Halen Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada her ilçeden iki okul olmak üzere Diyarbakır'ın dört merkez ilçesinden rastlantısal olarak seçilen sekiz ilköğretim okulunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi almamış 3. sınıf öğrencilerinin ailelerinden dini anlamda nasıl etkilendiklerinin sınındığı araştırılmıştır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan aile kurumunun tanımı, önemi, görevleri, anne-baba tutumlarını etkileyen faktörler ve yaygın anne-baba tutumları incelenmiştir. İkinci bölümünde araştırmada uygulanan yöntem belirtilmiştir. Üçüncü bölümünde bulgular tablolar halinde gösterilmiş ve alınan veriler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmış, araştırmada elde edilen sonuçlara yer verilmiş ve bu konudaki öneriler sıralanmıştır.

Yapılan bu araştırmada, anne-baba ve çocuklarla ilgili hazırlanan sorularla, Diyarbakır'daki ailelerin genel durumu ortaya konmuş, elde edilen bulgularla, benzer soruların sorulduğu diğer araştırmalarda elde edilen bulgular arasında karşılaştırmalar yapılmış, benzerlik ve farklılıklar izah edilmeye çalışılmıştır.

Elbette bu çalışma, pek çok kişinin katkısıyla ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öncelikle, akademik birikimi ve tecrübesiyle çalışmama yön veren kıymetli hocam Prof. Dr. Recep KAYMAKCAN Bey'e teşekkürlerimi sunuyorum. Tez jürimde bulu-

nan ve kıymetli görüşleriyle çalışmamı güçlendiren sayın hocalarım Prof. Dr. Suat CEBECİ, Doç. Dr. Halil İbrahim BULUT Beylere ve öğrenim hayatım boyunca rahle-i tedrisinden geçtiğim bütün hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın alan araştırması kısmında çalışmama destek olan bütün yakınlarıma, maddi-manevi desteğini hep üzerinde hissettiğim değerli eşim Fatime ÖZKAN'a, değerli anneme ve babama ve bu çalışmanın tamamlanmasında emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Gayret bizden başarı Yüce Allah'tandır.

Fatih ÖZKAN

20.12.2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
KISALTMALAR	9
TABLolar LİSTESİ	10
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE	29
1.1. Aile Kurumu, Aile Kurumunun Önemi ve Görevleri	29
1.1.1. Aile Kurumu ve Aile Kurumunun Önemi	29
1.1.2. Ailenin Görevleri	52
1.2. Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Önemi	57
1.3. Anne-Babanın Çocuğuna Yönelik Tutumlarını Belirleyen Faktörler	71
1.3.1. Ailenin Bulunduğ u Kültürel Çevre	72
1.3.2. Ailenin Toplumsal Konumu	74
1.3.3. Ailenin Yapısı	75
1.3.4. Ailenin Yönetimi	77
1.3.5. Ailede Disiplin	79
1.3.6. Ailenin Geçimi	82
1.3.7. Aile İçi İlişkiler	84
1.3.8. Çocuğun Ailedeki Konumu	87
1.4. Anne-Babanın Çocuklarına Yönelik Tutumları	92
1.4.1. Yoğun Reddedici Tutum	95
1.4.2. İlgisiz-Reddedici Tutum	96
1.4.3. İlgisiz-Yetkeci Tutum	97
1.4.4. Yetkesiz-İlgili Tutum	98
1.4.5. Benims er-İlgili Tutum	99
1.4.6. Benims er-Yetkesiz Tutum	100
1.4.7. Benims er-İlgili-Yetkeci Tutum	100
1.4.8. Benims er-Demokratik-İlgili Tutum	100

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ -----	103
2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi -----	103
2.2. Araştırmanın Sınırlılıkları -----	103
2.3. Araştırmanın Modeli -----	104
2.4. Veri Toplama Aracı -----	104
2.5. Araştırma Verilerinin Toplanması -----	105
2.6. Verilerin Çözümlemesi -----	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM -----	107
SONUÇLAR -----	159
ÖNERİLER -----	161
KAYNAKÇA -----	165
EKLER -----	171

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
(a.s.)	: Aleyhi's-Selam
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
c.	: cilt
diğ.	: Diğerleri
DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi
Edt.	: Editör
F.	: Frekans
İ.Ö.O.	: İlköğretim Okulu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
s.	: Sayfa
(sav)	: Sallallahu aleyhi ve sellem
SPSS	: (Statistical Package For Social Sciences) Veri analizi programı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
trs.	: Tarihsiz
Yay.	:Yayımlayan

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Ankete katılan öğrencilerin okullara göre dağılımı -----	107
Tablo 2 : Ankete katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı -----	108
Tablo 3 : Ankete katılan öğrencilerin kardeş sayısına göre dağılımı -----	109
Tablo 4 : Ankete katılan öğrencilerin doğum sırasına göre dağılımı ---	110
Tablo 5 : Ankete katılan öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre dağılımı-----	111
Tablo 6 : Ankete katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre dağılımı-----	112
Tablo 7: Ankete katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımı-----	113
Tablo 8 : Ankete katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı-----	113
Tablo 9: Ankete katılan öğrencilerin anne-babalarının eğitim durumuna göre dağılımı-----	114
Tablo 10 : Ankete katılan öğrencilerin dini konularda annelerine soru sorma sıklıklarına göre dağılımı-----	115
Tablo 11 : Ankete katılan öğrencilerin dini konularda babalarına soru sorma sıklıklarına göre dağılımı-----	116
Tablo 12 : Ankete katılan öğrencilerin annelerinin sorulara cevap verme şekline göre dağılımı-----	116
Tablo 13 : Ankete katılan öğrencilerin babalarının sorulara cevap verme şekline göre dağılımı-----	117
Tablo 14 : Ankete katılan öğrencilerin kaldıkları evde akrabalarının da yaşayıp yaşamamasına göre dağılımı -----	118
Tablo 15 : Ankete katılan öğrencilerden kaldıkları evde hangi akrabalarıyla yaşadıklarının dağılımı -----	118

Tablo 16 : Ankete katılan öğrencilerin evlerinde yemeklerden sonra dua okunup okunmamasına göre dağılımı -----	119
Tablo 17 : Ankete katılan öğrencilerin evlerinde ailece dini filmler izlenip izlenmemesine göre dağılımı-----	119
Tablo 18 : Ankete katılan öğrencilerin ezberlediği sure/dua sayısına göre dağılımı-----	120
Tablo 19 : Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin izin vermediği kişilerle arkadaşlık etmenin güzel bir davranış olup olmadığı hakkındaki görüşlerinin dağılımı -----	121
Tablo 20 : Ankete katılan öğrencilerin din eğitimi alıp almamalarına göre dağılımı-----	122
Tablo 21 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini annelerinden kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	122
Tablo 22 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini babalarından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	123
Tablo 23 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini dedeleri veya ninelerinden kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	124
Tablo 24 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini diğer akrabalarından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	125
Tablo 25 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini komşularından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	125
Tablo 26 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini arkadaşlarından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı-----	126
Tablo 27 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini cami imamından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı-----	127
Tablo 28 : Ankete katılan öğrencilerin dini bilgilerini başkalarından kaçınıcı sırada aldıklarına göre dağılımı -----	128
Tablo 29 : Ankete katılan öğrencilerin Ramazan'da oruç tutma isteklerinin derecesine göre dağılımı-----	128
Tablo 30 : Ankete katılan öğrencileri annelerinin taziye, mevlit, iftar ya da sohbet gibi etkinliklere götürme sıklığına göre dağılımı ----	129
Tablo 31 : Ankete katılan öğrencileri babalarının taziye, mevlit, iftar ya da sohbet gibi etkinliklere götürme sıklığına göre dağılımı ----	130

Tablo 32 : Ankete katılan öğrencileri dede/ninelerinin taziye, mevlit, iftar ya da sohbet gibi etkinliklere götürme sıklığına göre dağılımı ----	130
Tablo 33 : Ankete katılan öğrencileri başkalarının taziye, mevlit, iftar ya da sohbet gibi etkinliklere götürme sıklığına göre dağılımı ----	131
Tablo 34 : Ankete katılan öğrencilerin Kur'an okumayı bilme düzeylerine göre dağılımı -----	132
Tablo 35 : Ankete katılan öğrencilere annelerinin dini konularda nasihat etme/öğüt verme sıklığına göre dağılımı -----	132
Tablo 36 : Ankete katılan öğrencilere babalarının dini konularda nasihat etme/öğüt verme sıklığına göre dağılımı -----	133
Tablo 37 : Ankete katılan öğrencilere dedelerinin dini konularda nasihat etme/öğüt verme sıklığına göre dağılımı -----	134
Tablo 38 : Ankete katılan öğrencilerin ninelerinin dini konularda nasihat etme/öğüt verme sıklığına göre dağılımı -----	134
Tablo 39 : Ankete katılan öğrencilerin bir hata yaptıklarında anne-babalarının kızacağından korkup doğruyu söyleme durumlarına göre dağılımı -----	135